

Problemet Svensk-Estland.

Under ovanstående rubrik ingår av Prof. P. Wieselgren en artikel i Dagens Nyheter av den 8 juli. Då artikeln delvis är missvisande tillåter sig undertecknad att här nedan delvis citera prof. W-s uttalanden och samtidigt framlägga sin syn på saken.

Vi börja med avsnittet: **Svenska gymnasiet en ljuspunkt.**

Intet att anmärka mot själva rubriken, men vidare jämför prof. W. gymnasiet med folkhögskolan och det heter: "Ty denna skola (gymnasiet) har redan visat sig vara av påfallande stor betydelse för den Estlandssvenska ungdomens utveckling, och spåren av dess verksamhet äro redan större än av den avsevärt äldre lantmanna- och folkhögskolan Birkas. Den senare har betytt en del för hemkulturens och hygienens höjande, men synes mycket litet ha bidragit till det nationella bildningslivet." I denna fråga har undertecknad betydligt avvikande uppfattning, emedan prof. W. härvidlag överskattar gymnasiet hittills gjorda insats och samtidigt underskattar folkhögskolans arbete och prestationer. Här vare sagt, att jag både väntar och tror, att insatsen av dem, som nu redan tagit studenten och som fortfarande besöka gymnasiet, kommer att ha en stor betydelse för svenskbygden, men tillsvidare kan med bästa vilja annat resultat ej skönjas än att det lämnat några studenter till Tartu. Jag menar icke

Estlandssvenskarna – ett led i förbindelserna Estland-Sverige.

"Den gamla goda svenska tiden" i Estland — ett historiskt misstag. 176 Nordiska deltagare i den Nordiska studieveckan i estnisk badstuga.

Den V Nordiska studieveckan som tog sin början den 18 juli har i år varit förlagd till Estland vid Vahi jordbruksskola i närheten av Tartu. Deltagarantalet från Sverige, Norge, Danmark och Finland uppgick till 176. Den svenska gruppen leddes av Landsorganisationens ordf. A. Lindberg och sekr. O. Leopold.

Till den Nordiska studieveckans andra dag hade förlagts ett mycket intressant och aktuellt referat över ämnet "Estland och Norden." Referaten och de åtföljande diskussionerna ha i hög grad uppmärksamrats av den estniska pressen.

Inledningsreferenter voro den estniska riksdagsmannen Neme Ruus och svenska fil. kand. Åke Adlers.

Riksdagsman Ruus framhöll i sitt inledningstal, att problemet Balto-Skandinavien dag för dag blir allt aktuellare samt på samma gång även tager mera reella uttrycksformer. I synnerhet har samarbetet gått framåt på kulturella områden. "Det är emellertid alldeles fel, att vi bygga vårt samarbete på förgången tid och historia, ty i belysning av nyare forskning har "den gamla goda svenska tiden" alltid ej varit så god, utan ofta tvärtom. I stället skulle det kunna talas om olika kulturella faktorer under denna

tidsperiod, t. ex. om det för denna tid så väl utvecklade postväsendet." Enligt talaren vore det av betydligt större värde att forska i den tidens postväsen än att gräva i den s. k. klosterkulturen.

Vidare uppehöll sig talaren vid möjligheter och utvägar för närmandet mellan Estland och Norden. Riksdagsmannen Ruus framhöll estlandssvenskarna som den naturliga förbindelselänken. Men för att dessa bättre skulle kunna fylla denna uppgift vore det nödvändigt höja estlandssvenskarnas bildningsnivå. Det vore t. ex. önskvärt att det från de härvarande svenskarna komme personer, som skulle kunna översätta svensk litteratur till estniska och omvänt. I allmänhet är den estniska bildningsnivån ej lägre än den skandinaviska.

Talaren berörde även aktuella politiska problem. — Den fredsälskande och demokratiska riktningen är mycket stark i Skandinavien — men för passiv, tillbakadragen. Detta kan en gång bli orsaken till att demokratin kan bli bestående endast omkring Nordpolen, ty de icke demokratiska makterna äro betydligt aktivare i propagerandet av sina ideer. —

Den svenske referenten fil. kand. Åke Adlers belyste i sin tur det som gjorts för närman-

Problemet...

härmed, att gymnasiet berett mig eller någon annan därmed en misräkning, utan tiden har ej medgivit att komma med några påfallande resultat ännu. „Folkhögskolan synes mycket litet ha bidragit till det nationella bildningslivet.“ Menar prof. W. att det nationella bildningslivet utgöres enbart av vetenskapliga studier, om det sen är bygdemålsforskning eller annat, så må han ha rätt, men för mig som lekman omfattar det nationella bildningslivet mångt och mycket, såsom sång, litteratur, föreningsarbete etc. och i den bemärkelsen kan ej ens prof. W. bestrida att folkhögskolan redan i många år varit god förebild för svenskbygdens ungdom. Detta både med märkbart och gott resultat. Folkhögskolans f. d. elever samlas minst två gånger om året dels till fest och dels för att träffas och samspråka om svenskbygdens väl och ve. Det är ju alltid diskutabelt vad som menas med att bidraga mycket eller litet till en eller annan sak, men en som känner Estlands-Svenskbygd förr och nu måste odiskutabelt medgiva, att tills dato har folkhögskolan varit den som mest bidragit till det nationella bildningslivet. Jag för min del går betydligt längre. Jag vågar framkasta tanken, att möjligen har det varit folkhögskolan som jämnat vägen för gymnasiet. Hade ej folkhögskolan öppnats för 20 år sedan, är det tvivel underkastat, huruvida gymnasiet kunnat öppnas 1931. Också den del av prof. Ws. skrivelse, som säger, att den svenska ungdomen försvinner i den estniska landsbygden är missvisande. Man får söka med ljus och lykta innan man finner en svensk på den estniska landsbygden, men däremot träffar man ofta de utvandrade i städerna där de visserligen i nationellt hänseende ej heller gå ett blidare öde till mötes. Huruvida prof. W. har rätt eller orätt i att folk med svensk läroverksutbildning har en helt annan motståndskraft i nationellt hänseende än de, som blott genomgått en mindre folkskola är svårt att besvara,

Estlandssvenskarna...

det av Norden, isynnerhet Sverige, — Estland. Referenten betonade svenskarnas andel i stiftandet av universitetet i Tartu och kontakten mellan vetenskapsmän på ömse sidor om Östersjön. Bl. a. verkar i Stockholm redan under sju år ett Baltiskt institut som har till uppgift att stifta såväl personliga som vetenskapliga förbindelser mellan Balticum och Sverige. Institutet har årligen möjliggjort studier och stipendier för baltiska studeranden i Sverige och i augusti komma åtta svenska nationalekonomistuderanden att vistas i Estland. Talaren underströk betydelsen av ett estniskt lektorat vid en av Sveriges högskolor och enligt referenten vänta motsvarande planer på ett snart förverkligande. Bl. a. verkar redan vid universitetet i Tartu ett av den svenska staten uppehållet svenskt lektorat. Ävenså finnes en 50.000 kr. stor fond för stipendier och inrättandet av ett studiehem för baltiska studeranden i Sverige. Talaren slutade med att framhålla betydelsen av ett regelbundet samarbete mellan utrikesministrarna i de resp. länderna.

Efter referaten besöktes det estniska nationalmuseet och de manliga deltagarna stiftade praktisk bekantskap med en estnisk badstuga, som befanns vara alldeles utmärkt. Damerens tur var dagen efter.

Fredagen den 15 och lördagen

den 16 juli besökte 40 svenska, 40 norska och 6 danska deltagare de estniska svenskbygderna i trakten av Haapsalu. Först besöktes det Svenska Gymnasiet i Haapsalu och därefter gick färden till Vormsö, och så till Nuckö, där ett längre uppehåll gjordes på den svenska Folkhög- och Lantmannaskolan på Birkas.

Föreläggandet av den Nordiska studieveckan till Estland har i såväl regerings- som tidningskretsar väckt stor uppmärksamhet och det tolkas som ett skandinaviskt erkännande av Estlands samhörighet med det demokratiska och fredsälskande Norden. Bl. a. stodo socialminister O. Kask, vice-undervisningsminister V. Päts och riksdagens tallman prof. J. Uluots i talareförteckningen. *M. Westerblom.*

Maria Westerblom död.

Söndagen den 17 juli avled i sitt hem i Gudanäs på Nuckö änkefrun Maria Vesterblom i en ålder av 93 år.

Med Maria Westerblom bortgick Nuckös äldsta och intressantaste innevånare. Född den 7 mars 1845 hade fru Westerblom fått uppleva mycket under sin långa levnad. Från pärtornas tid fram till elektricitetens och radions har varit en lång tid. Likaså från livsegenskapen till friheten. Hennes största gärning har varit att som mor ge liv åt 14 barn och se 11 växa upp till dugliga medborgare. Sällan har det förunnats någon mor att se sin släkt i femte led och barnbarnbarnbarn i över hundra, som det förunnats Maria Westerblom.

Hon var mor framför allt och som mor låg hemmet och den tysta gärningen där, henne närmast. En riktig kärnvirkeskvinna har Mor Westerblom varit som fått arbeta hårt i sina ungdomsdagar, men också fått njuta ålderdomens ro. Av hennes många barn äro f. riksdagsman M. Westerblom och H. Westerblom eller "Posthans" de mest kända.

En märkeskvinna, och i sanning kristen personlighet har gått bort. Välsignad vare hennes långa och rika livsgärning. *A. A.*

gen den 16 juli besökte 40 svenska, 40 norska och 6 danska deltagare de estniska svenskbygderna i trakten av Haapsalu. Först besöktes det Svenska Gymnasiet i Haapsalu och därefter gick färden till Vormsö, och så till Nuckö, där ett längre uppehåll gjordes på den svenska Folkhög- och Lantmannaskolan på Birkas.

Föreläggandet av den Nordiska studieveckan till Estland har i såväl regerings- som tidningskretsar väckt stor uppmärksamhet och det tolkas som ett skandinaviskt erkännande av Estlands samhörighet med det demokratiska och fredsälskande Norden. Bl. a. stodo socialminister O. Kask, vice-undervisningsminister V. Päts och riksdagens tallman prof. J. Uluots i talareförteckningen. *mn.*

Estlandssvenskarnas befolkningsförhållanden förr och nu bli närmare undersökta.

Som tidigare omnämnts befinner sig amanuens Hannes Hyrenius från Lund sedan början av juni i Estland för befolkningsstatistiska studier av den estlandssvenska befolkningen. Kustbons red. har vänt sig till honom för att få höra något om arbetet och dess syfte.

— Avsikten är, säger kand. Hyrenius, ett närmare studium av befolkningsförhållandena hos den svenska befolkningen i Estland under 1800-talet jämfört med förhållandena nuförtiden i såväl det övriga Estland som i Sverige. Befolkningsstatistiken i Estland efter frigörelsen från Ryssland har givit rätt god kunskap om den svenska befolkningens storlek och förändringar inom de olika kommunerna. Folkräkningarna 1922 och 1934 t. ex. ge en utförlig skildring av estlandssvenskarnas fördelning på olika kommuner, på landsbygd och städer, på kön och civilstånd, ålder, yrke o. s. v. Sålunda räknades som svenskar år 1922 7814 personer, varav 3741 män och 4073 kvinnor. År 1934 finnos enligt folkräkningen 7641 svenskar, varav 3665 män och 3976 kvinnor.

— Antalet svenskar i Estland skulle alltså nu minska?

— Ja, men minskningen fram till 1934 kommer uteslutande på den svenska stadsbefolkningens del. I landsbygdskommuner bosatta svenskar ha t. o. m. något ökat i antal och utgjorde 1934 6366 personer. De allra senaste åren kan man emellertid konstatera någon folkminskning även bland landsbygdsbefolkningen till följd av utvandring till Sverige.

— Vad vet man om den estlandssvenska befolkningens storlek förr i världen?

— Det är inte så mycket. För åren 1881 och 1897 finnos uppgivet resp. 5548 och 6083 svenskar. Anledningen till mitt studiebesök här är just den, att jag ansett det värt arbetet att närmare studera förhållandena på 1800-talet. Jag har därvid främst använt mig av kyrkoböckerna och har kunnat

Nargösvenska offer för rånmördare.

Som offer för ett hemskt rånmord föll nargösvenskan fru Erna Rennebaum född Holm i söndags den 24 i sitt hem i Tallinn.

En 37-årig kriminalkund och inbrottsjuv vid namn Wil-

gå tillbaka ungf. hundra år i tiden. Hittills har jag insamlat statistiskt material från Vormsö, Rikull och Rågöarna, vilka fränsett Runö äro de renaste svenskbygderna med 95% svenskar i alla tre kommunerna. Så småningom skall det också bli Nuckös och Runös tur hoppas jag.

— Kommer det att dröja länge innan resultatet föreligger?

— Bearbetningen av materialet kommer nog att ta litet tid, men i gengäld tror jag att den skall lämna en utförlig kännedom om befolkningens storlek vid olika tidpunkter och om dess förändringar. Dödligheten t. ex. är ett intressant spörsmål. I Estland är medellivslängden lägre än i Sverige, och man kan då fråga sig, hur den ställer sig för estlandssvenskarnas del, och hur den förbättrats genom tiderna. Det är ju allmänt känt, att familjernas barnantal var mycket större förr än nu, men å andra sidan var spädbarnsdödligheten också mycket större. Genom att jämföra 1800-talsförhållandena med de senaste 20 årens hoppas jag kunna få fram en del av intresse i det avseendet. En tredje sak som jag vill peka på är de senaste årens utvandring till Sverige i samband med det där befintliga behovet av arbetskraft inom jordbruk och husligt arbete. Med anlitande av kyrkoböcker och kommunala befolkningsregister har jag erhållit en hel del data rörande denna fråga.

— Då har vistelsen här alltså varit givande?

— Ja, det har den. Och arbetet har betydligt underlättats genom det välvilliga intresse, som överallt kommit mig till del. Jag vill gärna använda tillfället att genom Kustbon tacka dem som på ett eller annat sätt hjälpt mig i mitt arbete.

jat, som efter dådet flydde till Helsingfors där han emellertid häktades på estniska legationen och efteråt försökte begå självmord, sitter häktad härför. På det mest hänsynslösa sätt har mordet begåtts och offret rövades därefter på vad som kunde hittas i våningen. Mördaren kommer att utlämnas av polisen i Finland till Estland och dödsstraffet väntar honom.

Fru Rennebaum begrovs i torsdags på svenska kyrkogården i Tallinn i närvaro av släktingar och bekanta.

Estlandssvensk idrottsbragd.

**Kombinerat estlandssvenskt lag
slår Läänemaa län med 12 poäng.**

Vid mästerskapstävlingarna för Läänemaa och Haapsalu stad som lördagen den 16 och söndagen den 17 juli försiggingo i Märjamaa slog den estlandssvenska truppen Haapsalu stad och de estniska lagen men 251,5 poäng mot Haapsalu 239 p.

Det var ett 20-tal något modfällda men axelbreda män plus dito flickor som lördagen den 16 juli hack i häl efter folkskolläraren Anton Vesterberg kröpo av en lastbil i Märjamaa, efter att ha rullat över 8 mil och delvis åkt 2 mil motorbåt, som vorsöborna fått gör. De långväga från Rikull, Nuckö och Vormsö tilldrogo sig all nyfikenhet från märjamaabornas sida, ty svenskarna hade man aldrig sett förr. I varje fall icke vid några länsmästerskap. Följden blev den att esterna överlag tippade svenska laget som "jumbo". Undra på att stämningen ej var i topphöjd för pojkar i den gulblå dresen.

Vad tiden led så kopplades stämningen in i ett omvänt proportionellt förhållande — ty ju mera svenskpojkar började lysa upp, desto mörkare blevo stadsborna från Haapsalu i fasaden och då den estniska rundradion efter den första tävlingsdagen förkunnade estlandssvenskt ledning med 14 poäng rymde esterna fältet.

Bland den första dagens "toppar" märktes lagets "vässla" — Aina Dans, som satte länsrekord i höjdhopp och 60 m. för

Idrottsbragd...

damer med resp. 1,31 m. och 8,8 sek. Viktor Amans 1500-meterslopp på 4,26 och Leander Gjärdmans 400 m. 54 sek på bana av härnad lera, voro inga dåliga resultat.

Nu gällde det att försvara de vunna positionerna under söndagens tävlingar. De svenske väntade emellertid hjälp från Rikull, ty fru Tomsson, som skulle sköta om kulan hade inte på lördagen kunnat komma från sitt hem och allt det torra höet som väntade på bärgning. Och så väntade man en 40-stämmig svensk hejarklack "Heja, heja gula blå, första plats vi vänta på".

Dagens ståtligaste idrottsbragd blev Viktor Amans seger i 5000 m. före den estnische bjässen Väli. Må det i förväg vara sagt att Aman aldrig tidigare löpt 5000 m. Men det gällde att vinna mästerskaps pokalen plus äran, och trots tidigare deltagande i olika grenar lyckades det, som lyckas skulle. Loppet leddes i början av svensken Pöhl, här efter av Aman och efter 2000 m. går "den säkre vinnaren Väli" först. Efter 3000 m. leder Aman och efter 4000 går åter Väli förbi. Det estniska jublet känner inga gränser. Men Aman har ännu ej talat ut och pokalen glänser i solskenet. Men allting tyks vara förlorat, ty endast de sista 150 m. äro kvar. Men nu tycks Aman ha glömt allt vad trötthet heter och gör en glänsande och trevlig spurt förbi esten "läs" i mål 2 m före Väli.

Svenskarnas jubel riktigt kokar över. Det otroliga hade hänt och Svenskbygden för hem segern efter endast ett år på idrottsbanan.

De estniska idrottsmännens slutord var att det är lätt att förlora till svenskarna, ty kamratligare och finare medtävlare och segrare får man söka efter. Slutresultatet var att svenskarna lämnade de bästa intryck efter sig i Märjamaa och maken till svenskpropaganda bland de estniska grannarna får det sökas efter. Under prisutdelningen berörde den estnische länsinstruktör-

Vår kära mor, mormor och
mormorsmor

Maria Westerblom

insomnade stilla och vackert
den 17 juli i en ålder av 93 år,
sörjd av **barn, barnbarn** och
barnbarnsbarn.

Nuckö den 17 juli 1938.

—

Matt. 11:28.

en Kaasikov svenskarnas goda kamp och Amans idrottsbragd samt utropade ett leve för de nya idrottskamraterna - svenskarna.

I de olika grenarna utmärkte sig följande svenskar. 100 m. Leander Gjärdman, Lars Lilja 400 m. L. Gjärdman, Johan Vallin 1500 m. V. Aman, M. Westerblom. Längdhopp, L. Gjärdman. Kula, L. Gjärdman. I 60 m. för damer satte den lovande Aina Dans nytt länsrekord med 8,6 sek. vilket ger oss att hoppas mycket av denna "stjärna", likaså Elfride Adelman som inte låg så långt efter sin landsmaninna och blev god tvåa. I höjdhopp för damer tog Aina Dans igen

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.
A. Stahl.
A. Aspelin.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn:
Söndagen den 31 juli kl. 11 fm.
högmässa. *K. Nilsson.*

Redovisning.

Till den i Sviby, Vormsö genom eldsvåda nödställda Johan Nyblom har red. mottagit av Lantbruksrådet V. Silberhjelm, Riga Kr. 10. —
Insamlingen pågår.

första plats och Adelman placerade sig som trea. Kula för damer placerade sig R. Thomsson Rikull på god tredjeplats vilket visar att våra damer på idrottsplatsen i poängsamling icke voro sämre än männen.

Poäng erhöill: Nuckö distrikt 251,5 2) Haapsalu 239. 3) Kullamaa 208. 4) Märjamaa 195. 5) Risti 194 och Lihula 114 poäng. *mn.*

A/B Svenska Kullagerfabriken

representeras

av:

Linke & Martinson

Tallinn, Vene t. 11.

Telef. 432-86, 432-58.